

MİRASÇILARIN ALACAKLILARINI KORUYAN DAVALAR İLE TASARRUFUN İPTALİ DAVASI İLİŞKİSİ

Yrd. Doç. Dr. İdil TUNCER KAZANCI*

Yrd. Doç. Dr. Bahar ÖCAL APAYDIN**

ÖZET

Türk Medeni Kanununda mirasçılardan alacaklılarını korumak amacıyla iki önemli dava olanağı getirilmiştir. Bunlardan ilki, tenkis davası açmaktan imtina etmiş saklı paylı mirasçının alacaklıları ve iflas idaresine tanınan tenkis davası açma hakkıdır. İkincisi ise miras reddeden mirasçının alacaklılarına ve iflas idaresine tanınmış olan reddin iptali davasıdır. Her iki halde de mirasçının kendi iradesi ile malvarlığına eklenmesi muhtemel bir değerden mahrum kalması ve bu durumda alacaklıları koruma düşüncesi söz konusudur. Miras hakkında ivazsız feragat eden mirasçı da müstakbel ve muhtemel miras hakkında kendi iradesi ile vazgeçmektedir. Ancak kanunumuzda bu durumda alacaklıları koruyan bir dava olanağı öngörülmemiştir. İcra İflas Kanununda düzenlenen tasarrufun iptali davası, genel olarak alacaklıyı borçlunun hileli davranışlarına karşı koruma amacı taşımaktadır. Çalışmanın amacı öncelikle Medeni Kanunda mirasçılardan alacaklılarına tanınmış dava olanakları ile tasarrufun iptali davasının karşılaştırılmasıdır. Ardından ivazsız feragat halinde mirasçının alacaklılarının tasarrufun iptali davası açabilmesi olanağı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mirasçılardan alacaklıları, iflas idaresi, tenkis davası, mirasın reddinin iptali davası, tasarrufun iptali davası

---

* İzmir Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul İcra İflas Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (idil.tuncer@izmir.edu.tr).

** İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (bahar.apaydin@inonu.edu.tr).

THE RELATIONSHIP BETWEEN *ACTIO PAULIANA* AND THE ACTIONS DEDICATED TO THE PROTECTION OF CREDITORS OF HEIRS

ABSTRACT

In order to provide protection for creditors of heirs, two important actions are regulated by the Turkish Civil Code. The first is to provide an opportunity for the creditors of the heir or the bankruptcy administration to bring the action of reduction in such cases that the heir, who has a reserved portion of inheritance, has abstained from bringing the action of reduction on his/her behalf. The second is to grant an action for the annulment of renunciation of inheritance to the creditors of the heir who has refused the inheritance and the bankruptcy administration in event of his/her bankruptcy. In both cases the heir has voluntarily deprived himself/herself of a value which is supposed to add to his/her own assets. Also the heir who renounces gratuitously of his/her inheritance voluntarily waives the right to his/her expectant and potential inheritance. However, there is no action in the Civil Code dedicated to the protection of creditors of the heir who renounces gratuitously of his/her inheritance. The objective of the *actio Paulina*, which is regulated in the Code of Execution and Bankruptcy, generally is to protect creditors from the fraudulent conduct of debtors. The aim of this article is firstly to compare the *actio Paulina* with the actions dedicated to the protection of creditors of heirs in the Civil Code. Thereafter it will explore the possibility of bringing the *actio Paulina* by creditors of the heir who has renounced the inheritance gratuitously.

Keywords: Creditors of heirs, administration of bankruptcy, action for reduction, action for the annulment of renunciation of inheritance, *actio pauliana*

I. Giriş

Medeni Kanunumuzda benimsenen temel ilke, mirasın açılması ile birlikte yasal ve atanmış mirasçılarının kendiliğinden ve bir kül halinde mirası kazanmalarındır. Bu ilkenin bir sonucu olarak, mirasbırakanın

ölümü ile mirasbırakanın malvarlığını oluşturan haklar ve borçların tümü başkaca bir işleme gerek olmaksızın (*ipso iure*) yasal ve atanmış mirasçılara geçer. Dolayısıyla onların malvarlığına dâhil olur. Ancak bu kural mutlak değildir. Örneğin; mirasçı, henüz mirasbırakan hayatta iken muhtemel ve müstakbel miras hakkının tamamından hiçbir karşılık almadan feragat edebilir ya da mirasbırakanın ölümünden sonra mirası reddedebilir. Her iki halde de mirasçının olumlu bir davranışının sonucu olarak, mirasbırakanın malvarlığını oluşturan değerler, mirasçının malvarlığına eklenmez. Diğer yandan saklı paylı bir mirasçı, saklı payını ihlal eden tasarruflar aleyhine tenkis davası açmayarak, söz konusu tasarrufların oluşturduğu değerlerin kendi malvarlığına katılmasına engel olabilir. Burada da mirasçı, olumsuz davranışı ile malvarlığındaki artışı engellemiş olmaktadır. Verilen örneklerde, mirasçı alacaklılarına zarar vermek amacıyla hareket etmişse, hakkaniyete aykırı bir durum ortaya çıkar. Bu aykırılığı gidermek adına Medeni Kanunumuz, mirasçılarının alacaklılarına ve iflas idaresine iki önemli dava olanağı getirmiştir. Bunlardan ilki, TMK m. 562’de düzenlenen tenkis davası açmamış olan saklı paylı mirasçının alacaklıları veya iflas idaresinin tenkis davası açma imkânıdır. Diğeri ise TMK m. 617’de hükme bağlanan mirası reddeden mirasçının alacaklıları ya da iflas idaresinin reddin iptali davası açma olanağıdır. Ancak yasada bir karşılık almadan miras hakkının tamamından feragat etmiş olan mirasçının alacaklılarını korumak amacıyla getirilmiş açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

İİK m. 278 ve devamı maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davası da alacaklıya, hakkında aciz vesikası düzenlenen borçlusunun hileli davranışlarına karşı koruma sağlar. Hem küllî hem de cüz’î icra takiplerinde uygulama alanı bulabilen tasarrufun iptali davası, borçlunun malvarlığını alacaklıları lehine koruyucu bir fonksiyon gösterir. Tasarrufun iptali davası borçlunun malvarlığını azaltan veya alacaklının cebri icra imkânını kısıtlayan işlemlerin maddi hukuk bakımından hükümsüzlüğü ile sonuçlanmaz; bu dava neticesinde işlem ile malvarlığını edinen üçüncü kişiye cebri icraya katlanma yükümlülüğü getirilmektedir. Farklı bir ifade ile tasarrufun iptali davası neticesinde, alacaklı, sanki o

malvarlığı değeri borçlunun malvarlığından hiç çıkmamış gibi cebri icra işlemine devam etme imkânı kazanır.

Hem tasarrufun iptali davası hem de saklı paylı mirasçının alacaklılarının veya iflas idaresinin açabileceği tenkis davası ve mirası reddetmiş mirasçının alacaklılarının ya da iflas idaresinin açabileceği reddin iptal davası, mirasçı ile mirasbırakanın ilişkisine göre üçüncü kişi durumunda olan alacaklıları koruma fonksiyonu taşır.

O nedenle çalışmamız mirasçının kendi iradesi ile miras hakkında mahrum olduğu ya da dava açmaktan kaçındığı haller ile sınırlandırılarak, öncelikle tenkis davası açmamış olan saklı paylı mirasçının alacaklıları veya iflas idaresinin tenkis davası açma imkânı (TMK m. 562) ile mirası reddeden mirasçının alacaklıları ya da iflas idaresinin reddin iptali davası açma olanağı, İcra İflas Kanunumuz kapsamında öngörülen tasarrufun iptali davası ile karşılaştırılmalı olarak incelenecektir. Ardından ivazsız mirastan feragat sözleşmesi yapmış mirasçının alacaklılarının durumu ele alınacaktır.

II. TMK m. 562 Kapsamında Alacaklılar ve İflas İdaresinin Tenkis Davası Açma Hakkı ve Tasarrufun İptali Davası ile Karşılaştırılması

A. TMK m. 562 Kapsamında Alacaklılar ve İflas İdaresi Yönünden Tenkis Davası Açma Hakkı

1. Davanın Genel Özellikleri

Tenkis davası, kural olarak, saklı paylı mirasçıların mirasbırakanın tasarruf oranını aşan kazandırmalarının bu oranda etkisizleştirilmesini talep ettikleri yenilik doğuran bir davadır¹. Saklı payı ihlal edildiği halde

---

¹Kocayusufpaşaoğlu, Necip: Miras Hukuku, İstanbul 1978, s. 411; 21. Oğuzman, Kemal: Miras Hukuku, İstanbul 1995, s. 246; Steinauer, Paul –Henri: Le Droit des Successions, Bern 2006, s. 381; İmre, Zahit/Erman, Hasan: Miras Hukuku, İstanbul 2013, s. 261;Dural, Mustafa/Öz,Turgut: Türk Özel Hukuku, C. IV: Miras Hukuku, İstanbul 2013, s. 276; Hatemi, Hüseyin: Miras Hukuku, İstanbul 2014, s. 47; Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay: Miras Hukuku, Ankara 2014, s. 258;İnan, Ali Naim/ Ertaş, Şeref/ Albaş, Hakan: Türk Medeni Hukuku: Miras Hukuku, İzmir 2012, s. 377; Öztan, Bilge: Miras Hukuku, Ankara 2012, s. 110; Kılıçoğlu, M. Ahmet: Miras Hukuku, Ankara 2012, s. 229; Antalya, Gökhan: Miras Hukuku, İstanbul 2009, s. 305.

bu davayı açmayan mirasçının iflas etmiş veya borç ödemedен aciz içinde olması halinde, bu tutumunun alacaklılarını olumsuz yönde etkileyeceği açıktır. Zira saklı payı ihlal edildiği halde mirasçı, mirasbırakanın saklı payı ihlal eden kazandırmalarından tenkis edilecek kısım kendi malvarlığına girse bile alacaklılarının eline geçeceği düşüncesiyle, tenkis davası açmaktan kaçınabilir². O nedenle yasada, belirli koşullar altında, tenkis davası açmamış olan mirasçının alacaklılarına tenkis davası açma imkânı tanınmıştır.

2. Yargılamaya İlişkin Özellikleri

Saklı paylı mirasçı kendisine ihtar çekilmesine ve dava açması için uygun süre verilmesine rağmen tenkis davası açmadığı takdirde, söz konusu mirasçı iflas etmişse iflas idaresi; borç ödemedен aciz halinde ise alacaklıları, tenkis davası açma hakkına sahiptir. Yasada ihtarın şekli ile ilgili bir şart öngörülmediğinden her şekilde yapılması mümkündür. Ancak ispat kolaylığı açısından, noterden yapılması uygun olacaktır. Tenkis davası açan alacaklı veya iflas idaresi, saklı paylı mirasçıya “tenkis davasını açması için ihtar ettikleri halde saklı paylı mirasçının tenkis davası açmadığı” şeklindeki koşul vakıayı ispatlamalıdır. Zira bu vakıanın ispatsız kalması halinde dava, dava şartı yokluğundan reddedilir. Ancak ihtarın bulunmaması nedeniyle davanın reddedilmesi üzerine, ihtar şartı yerine getirildikten sonra, ikinci kez dava açılması halinde reddedilen ilk dava kesin hüküm teşkil etmez.

Mirasçının borç ödemedен aciz belgesi sahibi olan alacaklısı ya da iflas idaresinin tenkis davası açabilmesi için, saklı paylı mirasçıya tenkis davası açması yönünde ihtar edilmiş olması yeterlidir. Ayrıca mirasçının, alacaklılara zarar vermek amacıyla dava açmaktan imtina etmesi şartı aranmaz³. Ancak tenkis davasını açsa bile takip etmeyen ve sonuçsuz bırakan ya da sulh olan saklı paylı mirasçının alacaklılarının, dava açma hakkı olup olmadığı konusu tartışmalıdır. Mirasçının kasten ya da bilgisizliği ile tenkis davasını gereği gibi takip etmemesi halinde,

---

²Steinauer, s. 385.

³Baygın, s. 161.

alacaklılarının davaya müdahil olabileceği ileri sürülmüştür⁴. Burada davayı takip etmeyen mirasçılardan açacağı tenkis davasına, alacaklılar fer'i müdahil olarak katılabilirler. Zira mirasçının açacağı tenkis davası neticesinde elde edilecek hükümden alacaklının etkilenmesi, bu hükümle mirasçıya isabet eden miras payında değişme olması ve alacaklının da bu miras payından tatmin edilmesi mümkündür. HMK m. 66 uyarınca mirasçının açacağı bu davaya alacaklının fer'i müdahil olarak katılabilmesi için, alacaklının taraflardan birinin yanında davaya katılmasında bir yararı olması gerekli ve yeterlidir⁵. Kanaatimizce mirasçının açtığı tenkis davasına, mirasçının alacaklılarının asli müdahil⁶ olarak katılmaları mümkün değildir. Zira alacaklı tenkis davasına konu miras payı üzerinde doğrudan bir hak iddia etmemektedir. Alacaklının asli müdahale davası açabileceğini kabul etmek mirasçının miras payında tenkis davasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek artış üzerinde doğrudan hak iddia ettiği anlamına gelir. Mirasçının alacaklısı, artan miras payına sahip olmaz, sadece bu artan değer üzerinden alacağını talep edebilir. Mirasçının tenkis davası açmasına rağmen dürüstlük kuralına aykırı davranışları ile tenkise engel olmasını, yasa hükmüne yapılmış bir hile olarak kabul eden diğer bir görüş ise, mirasçının bu tutumu nedeniyle davanın reddedilmesi halinde, bundan zarar gören alacaklıların mirasçının söz konusu kötüniyetli davranışını ispat etmek kaydıyla, tenkis davası açabileceklerini savunmaktadır⁷.

⁴Cordey, s. 47; Steinauer, s. 386; İmre/Erman, s. 265, dipnot 9; Şener, s. 118.

⁵Fer'i müdahale talebinin kabulü için fer'i müdahilin taraflardan biri yanında davaya katılmada yararı olması gereği açısından bkz. Umar, Bilge; Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara, 2014, s. 244; Pekcanitez, Hakan; Medeni Usûl Hukukunda Fer'i Müdahale, Ankara, 1992, s. 82 vd.; Atalı, Murat; Medeni Usûl Hukukunda Davanın İhbarı, Ankara, 2007, s. 61 vd.

⁶Asli müdahale, HMK m. 65'te düzenlemesini bulmaktadır: “(1) Bir yargılamanın konusu olan hak veya şey üzerinde kısmen ya da tamamen hak iddia eden üçüncü kişi, hüküm verilinceye kadar bu durumu ileri sürerek, yargılamanın taraflarına karşı aynı mahkemede dava açabilir.

(2) Asli müdahale davası ile asıl yargılama birlikte yürütülür ve karara bağlanır.”

⁷Dural/Öz, s. 281.

Tenkis davası açmayan saklı paylı mirasçının alacaklısı, borç ödemedен aciz belgesine sahipse, o takdirde tenkis davası açabilecektir⁸. Aciz vesikası, mirasın açıldığı tarihte bulunmalıdır (MK m. 562/I). Dolayısıyla miras açıldıktan sonra diğer bir ifade ile miras geçtikten sonra alınan aciz vesikasına dayanarak, alacaklının tenkis davası açması mümkün değildir⁹. Yargıtay'ın bazı içtihatlarında, geçici aciz vesikası sahibi alacaklının da icra dairesinin yetkilendirmesi ile bu davayı açabileceğine işaret edilmiştir¹⁰.

Aciz vesikası, alacağın tatmin edilemeyen kısmını da belirterek; alacaklının, borçlunun paraya çevrilen malları ile tatmin edilemediği vakiasını resmi olarak tespit eden bir belgedir¹¹. Aciz vesikasının geçici

⁸Steinauer, s. 385; Cordey, s. 45 vd.; İmre/Erman, s. 265; Dural/Öz, s. 280; İnan/Ertaş/Albaş, s. 382; Ayan, s. 177; Antalya, s. 308. Doktrinde alacaklının mutlaka saklı paylı mirasçı aleyhine borç ödemedен aciz belgesine sahip olmasına gerek olmadığı, borç ödemedен aciz belgesi olmaksızın da alacaklının tenkis davası açabileceği görüşü ileri sürülmüştür. Bkz. Kılıçoğlu, s. 236.

⁹Dural/Öz, s. 280; Baygın, s. 159.

¹⁰“...Davacı, alacağının tahsili amacı ile davalı Ş. hakkında İzmir 14. İcra Müdürlüğünün 2010/11955 Sayılı takip dosyası ile icra takibinde bulunmuş, 18.10.2010 tarihinde borçlunun adresinde yapılan haciz işlemi sırasında borcuna yetecek haczi kabil malının bulunmadığına dair tutanak tutulmuş, tutulan bu tutanağın İİK. nın 105. maddesi uyarınca geçici aciz belgesi niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Medeni Kanununun 562. maddesi uyarınca miras bırakan tasarruf edebileceği kısmı aştığında payı zedelenen mirasçı veya mirasın geçtiği tarihte elinde ödemedен aciz belgesi bulunan alacaklılar, alacaklarını elde edebilmek için mirasçıya tanınan süre içerisinde tenkis davası açabilirler. Başka bir anlatımla aslında kendisine kalması gereken miras payının başka bir mirasçıya devredilmesi sebebiyle borçlunun mal varlığında oluşan eksikliğin mirasçı adına alacaklıları tarafından ve borçlu adına icra müdürlüğünden alınacak yetki belgesi ile dava açmaları mümkündür...”, 17. HD, T. 14.02.2013, E. 4164, K. 1515.

¹¹Jeandin, Nicolas; Actes de Défaüt de Biens et Certificat d'Insuffisance de Gage, FJS, 990, Genève, 1998, s. 1; Favre, Antoine; Droit des Poursuites, 2e Edition, Fribourg, 1967, s. 247; Jäger, Charles; Commentaire de la Loi Fédérale sur la Poursuite pour Dettes et la Faillite, Edition Française par Robert Petitmermet et Henry Bovay, Tome I-II-III, Lausanne/Genève, 1920; Art. 149, §1; CR LP-Rey-Mermet, Art. 149 LP, §1; Brustlein A./Rambert P. ; Commentaire de la Loi Fédérale sur la Poursuite pour Dettes et la Faillite, Lausanne, 1892, Art. 149, §1; Üstündağ, Saim; İcra Hukukunun Esasları, İstanbul, 2004, s. 301; Uyar, Talih; Takip Hukukunda Borç Ödemedен Aciz Vesikası, Türkiye Barolar Birliği Dergisi (TBBD) 2007/70 (Aciz Vesikası), s. 345; Öztekin, Selçuk; İcra ve İflâs Hukukunda Borç Ödemedен Aciz Vesikası, İstanbul, 1994, s. 13; Akyazan,

veya kesin olmasına göre, malvarlığı yetersizliğinin kesin veya muhtemel olduğu sonucuna ulaşılır¹². Yani aciz vesikası, takip borçlusuna karşı girişilen cebri icra prosedürünün takip konusu alacağın tamamen ya da kısmen ödenmemesi ile sonuçlandığına ilişkin resmi bir beyanı içerir¹³. Alacaklılar tarafından açılacak tenkis davası bakımından, saklı paylı mirasçının borç ödemediği aciz halinde olması ispatı gereken bir koşul vakıadır. Farklı bir ifade ile, bu dava neticesinde lehine hüküm kurulabilmesi için davacı/alacaklının, saklı paylı mirasçıya karşı yürüttüğü takibin aciz vesikası ile sonlandığını ispat etmesi gerekir¹⁴.

İflas idaresinin dava açabilmesi için, aciz belgesi alınması gibi bir koşul öngörülmemiştir. Zira mirasçının iflasına karar verilmiş olması, iflas alacaklarının ödenmeyeceğine karinedir¹⁵. Ancak iflas idaresinin tenkis davası açabilmesi için, iflas kararının miras açılmadan önce alınmasının gerekip gerekmediği konusunda yasada açık bir hüküm yoktur. Bir görüşe göre, mirasın geçtiği tarihte iflasında açılmış olması gerekir¹⁶. Diğer bir görüşe göre ise, iflas kararı miras açılmadan önce ya da miras açıldıktan sonra alınmış olsun, iflas idaresi tenkis davası açma hakkına sahiptir¹⁷.

İİK m. 245, alacaklıların iflas masası tarafından sonuçlandırılmasına gerek görmedikleri bir iddianın takibinin isteyen alacaklıya bırakılabileceğini; bu durumda ortaya çıkan sonuçtan öncelikle iddiayı takip yetkisini alan alacaklının tatmin edileceğini hükme

Sıtkı; Borç Ödemedi Aciz Belgesi, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay'a Armağan, Ankara, 1964 (Aciz Belgesi), s. 315.

¹²Ruedin, Roland ; L'Acte de Défaut de Biens Après Saisie (art. 115 et 149 LP), FJS no.990, Genève, 1991 (ADB), s. 2.

¹³Öztek, s. 14.

¹⁴ Tuncer Kazancı, İdil; Tasarrufun İptali Davalarında İspat, Ankara, 2015, s. 223 vd. Birden fazla alacağı olmasına karşın, saklı paylı mirasçının alacaklısı tek bir alacak için icra takibine girişmiş ve borç ödemediği aciz belgesi almışsa, elde edemediği diğer alacakları için de tenkis talep edebilecektir. Diğer bir anlatımla tenkis talebi yalnızca aciz belgesinde belirtilen alacakla sınırlı değildir. Ancak başkasının aciz belgesine dayanarak tenkis davasının açılması mümkün değildir, Baygın, s. 165

¹⁵ Baygın, s. 159.

¹⁶ Ayan, s. 177; Commentaire du Droit des Successions (CS), Eigenmann, Art 524 CC, §3.

¹⁷Eren, Fikret: Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası, Ankara 1973, s. 129.

bağlamıştır. İflas idaresi tarafından açılacak tenkis davasında da bu hüküm uygulama alanı bulur¹⁸. İddiayı takip yetkisinin isteyen alacaklıya devredilmesine ikinci (ya da daha sonraki) alacaklılar toplantısında karar verilir¹⁹. Bu anlamda iflas idaresinin tenkis davası açabilmesi için, mirasın iflasın açılmasından önce veya sonra geçmiş olması gerektiğine ilişkin görüşler sonucu değiştirmez. Her durumda iflas masasının aktifine dâhil olması beklenen ihlal edilmiş saklı miras payı, müflis mirasçının iflas idaresi veya iflas idaresi tarafından yetkilendirilmiş alacaklı tarafından dava edilebilir.

Gerek iflas idaresi gerekse alacaklılar, tenkis davasında sadece kendi tahsil edilmemiş alacakları ile sınırlı olarak tenkis davası açabilirler²⁰. Bunlar, saklı paylı mirasçı ile aynı tenkis davası açma süresine tabidirler²¹. Dolayısıyla iflas idaresi ve borç ödemededen aciz belgesi sahibi alacaklılar da tıpkı saklı payı ihlal edilen mirasçı gibi, saklı payın ihlal edildiğinin öğrenilmesinden itibaren bir yıl ve her halde mirasın açılmasından itibaren on yıl içinde tenkis davası açmalıdırlar. Bu süreler, hak düşürücü sürelerdir²². Fakat alacaklılar ve iflas idaresi bakımından sorun, bir yıllık sürenin ne zaman başlayacağıdır. Belirtmek gerekir ki; bir yıllık süre mirasın açılmasından sonra işlemeye başlayacaktır. O nedenle mirasbırakanın sağlığında, saklı payın zedelendiği iddiasıyla tenkis davasının açılması mümkün değildir²³. Öğretide, söz konusu sürenin saklı payının zedelendiğinin saklı paylı mirasçı tarafından öğrenildiği andan başlayacağı görüşü ileri sürülmüştür²⁴. Ancak bu görüş, bir hakkın kullanılmasına ilişkin sürenin dayandırıldığı olgunun bir başkasının öğrenmesi gibi bir olguya

¹⁸Commentaire du Droit des Successions (CS), Eigenmann, Art 524 CC, §3.

¹⁹ Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt; İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Genişletilmiş Yeniden Yazılmış 3. Baskı, C. III, Ankara, 2014, s. 3907; Baygın, s. 159.

²⁰Dural/Öz, s. 281; İnan/Ertaş/Albaş, s. 393; Serozan /Engin, s. 261; Ayan, s. 178; Baygın, s. 164; Şener, s. 122.

²¹Steinauer, s. 386.

²²Dural/Öz, s. 286; İmre/Erman, s. 266; Serozan/Engin, s. 265; İnan/Ertaş/Albaş, s. 388-389; Öztan, s. 116; Kılıçoğlu, s. 238; Antalya, s. 320; Baygın, s. 163.

²³ Baygın, s. 163.

²⁴Eren, s. 145.

bağlanmasının kanun sistematigi ile bağdaşmayacağı ve alacaklılara tanınan dava hakkının saklı paylı mirasçının dava hakkından bağımsız olduğunu belirten madde gerekçesi ile uyuşmayacağı gerekçesi ile eleştirilmiştir²⁵. Tenkisi talep edilecek kazandırma vasiyetname konusu ise on yıllık süre, vasiyetnamenin sulh hakimi tarafından mirasçılar huzurunda açıldığı tarihten itibaren başlayacaktır. TMK m. 571'e göre "diğer tasarruflar" şeklinde ifade edilen miras sözleşmeleri ya da tenkise tabi sağlararası kazandırmalar bakımından ise on yıllık süre, mirasbırakanın ölüm anından itibaren işlemeye başlar.

Davalı taraf, mirasbırakanın tasarruf oranını aşarak lehine tasarrufta bulunduğu kişi ya da kişilerdir²⁶. Tenkisi gereken birden fazla tasarrufun bulunması halinde davanın hepsine yöneltmesi davacının yararına olacaktır. Zira TMK m. 570 hükmü gereğince tenkis, saklı pay tamamlanıncaya kadar öncelikle ve birden fazla olması halinde orantılı olarak ölüme bağlı tasarruflardan yapılır. Eğer buna rağmen saklı pay elde edilememişse o takdirde tenkis, mirasbırakanın ölüm anından geriye doğru- en yenisinden en eskisine doğru- tenkise tabi sağlararası kazandırmalardan yapılır²⁷. Aciz belgesi sahibi alacaklı ve iflas idaresi bakımından da tenkis, kendi alacağını elde edene kadar aynı usulde yapılacaktır. O nedenle özellikle birden fazla ölüme bağlı tasarruf varsa hepsi, orantılı olarak tenkis edileceğinden, tenkis davası lehine ölüme bağlı tasarrufla kazandırmada bulunulan kişilerin hepsine yöneltilmelidir.

²⁵ Baygın, s. 162-163.

²⁶ Steinauer, s. 386.

²⁷ TMK 565 uyarınca tenkise tabi sağlararası kazandırmalar aşağıdaki gibidir:

1. Mirasbırakanın, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçuya miras payına mahsuben yapmış olduğu sağlararası kazandırmalar, geri verilmemek kaydıyla altsoyuna malvarlığı devri veya borçtan kurtarma yoluyla yaptığı kazandırmalar ya da alışılmışın dışında verilen çeyiz ve kuruluş sermayesi,
2. Miras haklarının ölümden önce tasfiyesi maksadıyla yapılan kazandırmalar,3. Mirasbırakanın serbestçe dönme hakkını saklı tutarak yaptığı bağışlamalar ve ölümünden önceki bir yıl içinde adet üzere verilen hediyeler dışında yapmış olduğu bağışlamalar,4. Mirasbırakanın saklı pay kurallarını etkisiz kılmak amacıyla yaptığı açık olan kazandırmalar." Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Baygın, Cem: Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XII, Sa.3-4, Aralık 2008, s.137-179.

Alacaklılar veya iflas idaresinin açacağı tenkis davasında, tıpkı saklı paylı mirasçının açacağı tenkis davasında olduğu gibi, öncelikle işlemin tenkise tabi kazandırmalardan biri olduğunun ispatlanması gerekir. Dolayısıyla saklı payı zedeleyen işlemin ölüme bağlı tasarruf veya TMK m. 565'te sayılan sağlararası kazandırmalardan biri olduğu vakiasından lehine hak çıkararak davacı taraf, bu vakıaya ilişkin ispat yükünü de taşır. İspatı gereken bir diğer vakıa da, mirasbırakanın yaptığı bu işlem ile saklı payın zedelendiği, yani saklı paylı mirasçı bakımından zarar doğduğu vakıasıdır. Saklı paylı mirasçı yerine dava açan alacaklı veya iflas idaresi de bu vakıayı ispat yükü altındadır.

Tenkis davası şahsi ve nispi bir talep hakkı doğurduğu için, sadece lehine tenkise tabi sağlararası tasarrufun yapıldığı kişiye açılacaktır²⁸. Lehine kazandırmada bulunulan kişinin ölmesi halinde ise tenkis talebi, onun mirasçılara yöneltilecektir²⁹. Fakat lehine tasarrufta bulunulan kişinin tenkis edilecek kazandırma konusu malı üçüncü kişiye devretmesi durumunda, bu kişiye karşı tenkis davasının açılıp açılmayacağı veya hangi gerekçeyle dava açılacağı son derece tartışmalıdır. Yargıtay'ın 1975 tarihli İçtihatı Birleştirme Kurulu kararında, mirasbırakanın saklı pay kurallarını bertaraf etmek amacıyla yaptığı tasarruftan sonra bundan yararlanan kişinin, mirasbırakanın bilgi ve talimatı dışında saklı pay sahibi mirasçılarını bu haklarından yoksun kılmak için durumu bilen üçüncü kişilere taşınmazları temlik etmesi halinde, kötüniyetli bu kişilere karşı saklı paylı mirasçılarının tenkis davası açmaları halinde bu davanın kabul edilebileceği ifade edilmiştir³⁰.

3. Davanın Sonuçları

Öğretide ittifakla, saklı payı ihlal edilen mirasçı tarafından açılan tenkis davası hükmü ile saklı payı ihlal eden kazandırmanın tenkis edilen

²⁸Kocayusufpaşaođlu, s. 417; Oğuzman, s. 249-250; Piotet, s. 469; Dural/Öz, s. 282; Serozan/Engin, s. 262; İnan/Ertas/Albaş, s.383.

²⁹İnan/Ertas/Albaş, s. 383; Baygın, s. 166.

³⁰Yargıtay T. 13.1.1975 E.1974/7-K. 1975/1 sayılı İçtihatı Birleştirme Kararı. Aynı doğrultuda bkz. İmre/Erman, s. 266. Kararın eleştirisi için bkz. Serozan, Rona: Tenkis Davasını Bütünleyen Edim Davası Üçüncü Kişilere Yöneltilbilir mi?, İÜHFİM, C. 43, 1979, s. 209 vd. Ayrıca bkz. Oğuzman, s. 250; Dural/Öz, s. 283 vd.

bölümünün davacı mirasçının malvarlığına dönmeyeceği; dolayısıyla ya tenkis davası ile birlikte ya da sonrasında bir eda davası açılması gerektiği kabul edilmektedir³¹. Yargıtay ise, usul ekonomisi bakımından, tenkis konusu malın lehtarın eline geçmiş olması halinde, tenkis talebinin eda talebini de içerdiğini kabul etmektedir³². Elinde aciz belgesi olan saklı paylı mirasçının alacaklısı tarafından açılan tenkis davası sonucunda ise, tenkis edilen kazandırmanın saklı paylı mirasçının malvarlığına dönmesinin talep edilmesine gerek yoktur. Tenkis davasının da mirasçının malvarlığının yeniden tesisine yönelik olması sebebiyle İİK m. 283'deki çözüm tarzının burada kıyasen uygulanması söz konusu olabilir. Saklı payı ihlal eden kazandırmanın tenkis edilen kısmı sanki mirasçının malvarlığındaymiş gibi icra takibine konu edilebilir³³. Tenkis davasının iflas idaresi tarafından açılması halinde, saklı payı ihlal eden kazandırmanın tenkis edilen kısmı, iflas eden mirasçının malvarlığındaymiş gibi iflas masasına kaydedilir³⁴.

B. Tasarrufun İptali Davası ile Karşılaştırılması

TMK m. 562 uyarınca alacaklı tarafından açılacak tenkis davası da, tıpkı tasarrufun iptali davasında³⁵ olduğu gibi, borçlu/saklı paylı mirasçının malvarlığının yeniden tesisi amacına yönelir. Hakkında borç ödemedi aciz vesikası düzenlenmiş bir borçlu aleyhine alacaklı, bu aciz vesikasına dayanarak iptal davası açabilir. Borçlu aleyhine elinde aciz vesikası bulunan alacaklının TMK m. 562 kapsamında tenkis davası açarak, borçlu/saklı paylı mirasçının el atılabilecek malvarlığının dışında bırakmaya çalıştığı saklı payının ihlal edilen kısmına da başvurma imkânı vardır. Benzer bir sonuca iflas idaresinin açacağı iptal davası bakımından da ulaşılabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, tenkise konu edilecek işlemin aynı zamanda mirasçının yaptığı bir kazandırma işlemi

---

³¹ Dural/Öz, s. 277; Serozan/Engin, s. 259; İnan/Ertaş/Albaş, s. 377; Öztan, s. 110; Antalya, s. 305; Eren, s. 174; Baygın, s. 167.

³² Yargıtay 2. HD. 24.05.1983 T., E.4525/K.4669.

³³ Baygın, s. 167.

³⁴ Baygın, s. 167.

³⁵ Tasarrufun iptali davasına ilişkin kapsamlı bilgi için bkz. Umar, Bilge; Türk İcra İflas Hukukunda İptal Davası, İstanbul, 1963, s. 1 vd.

olmasının mümkün olmamasıdır. Zira tenkis, mirasbırakanın mirasçılardan biri ya da üçüncü kişi lehine yaptığı kazandırma nedeniyle diğer mirasçılarının saklı paylarındaki azalma olması durumunda söz konusu olur. Bu durumda, iptal davası ancak mirasçılar arasındaki işlemler nedeniyle açılabilir ki; bu işlemler de tenkis davasının konusunu oluşturmaz.

Borçlunun kendi hareketi nedeniyle malvarlığının artışını engellediği durumlar³⁶ ile mirasbırakanın yaptığı işlem nedeniyle borçlu/saklı paylı mirasçının malvarlığının eksilmesi halleri bu noktada birbirinden ayrılır. Zira mirasın reddi örneğinde olduğu gibi, borçlu kendi yaptığı işlemle malvarlığında meydana gelecek muhtemel bir artışı engellemekteyken; tenkise konu tasarrufta borçlu/saklı paylı mirasçının bir dahli yoktur. İşlem mirasbırakanın iradesine dayanmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, tenkis davası ile tasarrufun iptali davası açma imkânının aynı somut olay bakımından ortaya çıkmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz.

III. TMK m. 617 Kapsamında Mirasçının Alacaklıları ya da İflas İdaresi Tarafından Açılan Reddin İptali Davası ve Tasarrufun İptali Davası ile Karşılaştırılması

A. TMK m. 617 Kapsamında Mirasın Reddinin İptali Davası

1. Genel Özellikleri

Mirasın reddi, mirasçılarını tereke borçlarını karşılayamayacakları mali yükten kurtarma amacıyla getirilmiş bir kurum³⁷ olmakla birlikte yasa koyucu, mirasçılarının alacaklılarından mal kaçırma tehlikelerine karşı alacaklıları koruma ihtiyacı duymuştur³⁸. Bu amaçla TMK m. 617'de özel

³⁶İİK m. 277 vd. hükümleri uyarınca tasarrufun iptali davasına konu edilebilecek hukuki fiilin, tasarruf işlemi olabileceği gibi, borç doğuran bir işlem de olabileceği; yani bu fiilin, borçlunun malvarlığının aktif veya pasif kısmına yönelebileceği doktrinde savunulan görüşlerdendir. Bu görüşler için bkz. Tuncer Kazancı, s.34 vd.

³⁷Steinauer, Paul-Henri: La Repudiation, Conférence du 7 octobre 2004, <http://www.icone-consultation-notariale.ch/conf-07-10-2004.htm> (erişim tarihi: 02.06.2015), s. 1.

³⁸İmre /Erman, s. 371; Serozan/ Engin, s. 583; İnan/Ertaş/Albaş, s. 504; Kılıçoğlu, s. 272; Dural/ Öz, s. 409; Şener, s. 115-116.

bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, borca batık olan veya iflas etmiş mirasçının, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddetmesi halinde, kendilerine yeterli güvence de verilmezse, alacaklılarına ya da iflas idaresine ret tarihinden başlayarak altı ay içerisinde mirasın reddinin iptali için yenilik doğuran bir dava hakkı tanınmıştır³⁹. Sadece iradi ret halinde alacaklıların ya da iflas idaresinin, mirasın reddinin iptali davası açması mümkündür⁴⁰. Hükmen ret kararına karşı alacaklıların başvurabileceği yegâne yol, mirasçı hileli davranışları ile hükmen ret kararının alınmasını sağlamış ise ve diğer şartları gerçekleşmiş ise, yargılamanın iadesidir⁴¹.

Reddin iptali davasının söz konusu olabilmesi için mirası reddeden mirasçının, yasal ya da atanmış bir mirasçı olması gerekir⁴². Mirası reddeden bir vasiyet alacaklısının (musaleh) borca batık olması halinde, alacaklılarının mirasın reddinin iptalini talep etme olanağı yoktur⁴³. Bu hususta kanunda açıkça düzenleme yapılmamıştır. Ancak vasiyet alacaklısı, ölüme bağlı bir tasarruf kapsamında lehine vasiyet edilen şey bakımından bir talep hakkına sahiptir. Dolayısıyla talebi üzerine tasarruf konusu kendisine cüzi halefiyet yoluyla intikal edecektir. Zira burada, müstakbel ve muhtemel bir miras hakkından söz edilemez, ancak sonraki bir menfaat söz konusu olmaktadır⁴⁴. O nedenle, mirası külli halefiyet yoluyla kazanacak olan yasal ya da atanmış mirasçının alacaklıları ya da iflas idaresi tarafından reddin iptali talep edilebilir. Fakat alacağın, mirasın reddinden önce doğmuş olması gerekir⁴⁵. Burada alacağın

---

³⁹ Hoşlan, Osman: Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı, YD C. 18, Sa. 3, Temmuz 1992, s. 323.

⁴⁰ Helvacı, İlhan: Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m. 605-MK. m. 618), İstanbul 2002, s. 213. Reddin iptali davası açılabilmesi için reddedilen mirasın borca batık olmaması objektif bir koşul olarak kabul edilmektedir (Steinauer, La Repudiation, s. 6) .

⁴¹ Baygın, s. 146.

⁴² İmre/Erman, s. 353; Hatemi, s. 136-137; Baygın, s. 139; Helvacı, s. 214; Hoşlan, s. 329.

⁴³ Hoşlan, s. 329. Bu durumda koşulları varsa tasarrufun iptali davası açılması mümkündür (Helvacı, s. 214).

⁴⁴ Baygın, s. 141.

⁴⁵ Helvacı, s. 220; Baygın, s. 139.

kesinleşmiş bir mahkeme ilamı ya da icra takibine konu olması şart olmadığı gibi alacağın muaccel olması ve miktarının da belli olması gerekmez⁴⁶. Mirasçının alacağı reddetmesi halinde mahkemede alacağın varlığına ilişkin kanaat oluşturacak delillerin gösterilmesi yeterlidir⁴⁷. Yoksa alacaklı olduğunu kesin bir şekilde ispat etmesi gerekmez⁴⁸. İflas idaresinin mirasın reddinin iptalini talep edebilmesi için, iflasın ya mirasın reddinden önce ya da mirasın reddinden sonraki altı ay içinde açılmış olması gerekir⁴⁹.

Mirasın reddi üzerine, diğer mirasçılarının mirası taksim etmiş olması, mirasın reddinin iptali davası açılmasına engel teşkil etmez. Bu durumda miras hisselerinin tasfiye memuruna iadesi söz konusu olacaktır⁵⁰. Bu amaçla, mirasbırakan adına kayıtlı iken, mirasın reddedilmesi üzerine, diğer mirasçılara intikal etmiş malların üçüncü kişilere temlikini önlemek adına, alacaklıların terekeye dâhil mallar üzerinde, İİK m. 281/II hükmü uyarınca mahkemeden ihtiyati haciz talep edebilecekleri ve ihtiyati haciz kararının taşınmazların tapu kütüğündeki sayfasına şerh edilebileceği ileri sürülmüştür⁵¹.

2. Yargılamaya İlişkin Özellikleri

Öğretide, mirasın reddinin iptali davasının mirası reddeden mirasçıya karşı açılacağı kabul edilmektedir⁵². Buna karşılık mirası reddetmek suretiyle miras payı üzerinde tüm haklarını yitirmiş ve terekeye yabancılaşmış bir kişiye dava açılmasının anlamı bulunmadığı; oysa mirasın reddi sonucunda tereke üzerindeki payları artan mirasçılara davanın yöneltmesi gerektiği ileri sürülmüştür⁵³. Zira mirasın reddinin iptali kararı üzerine, mirası reddetmiş mirasçı ve diğer mirasçılar arasında

⁴⁶Şener, s. 118; Baygın, s. 140.

⁴⁷Şener, s. 118.

⁴⁸Baygın, s. 140.

⁴⁹Baygın, s. 142.

⁵⁰Baygın, s. 140.

⁵¹Baygın, s. 141.

⁵²Steinauer, s. 478; Serozan/Engin, s. 583; Antalya, s. 391; İmre/Erman, s. 373; Helvacı, s. 223 vd.; Şener, s. 118; Hoşlan, s. 330.

⁵³Piotet, Précis, s. 109; Cordey, s. 78 vd.; Baygın, s. 143.

bir ayırım yapılmaksızın, mirasın resmen tasfiyesi gündeme gelecektir. Ayrıca İİK m. 282 uyarınca borçlu ve iptali kabil tasarruftan menfaat elde eden kişi zorunlu dava arkadaşı olduğundan, söz konusu hükmün de kıyasen uygulanması ile mirasın reddinin iptali davasının mirası reddeden mirasçı yanında diğer mirasçılara da yöneltilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁵⁴.

Davanın konusunu, reddedilen mirasın mirasçının malvarlığına eklenmesi oluşturur. Mirasın reddinin iptal edilebilmesi için öncelikle mirası reddeden mirasçının mevcudunun borçlarından az olması gerekir. Kanun bu hüküm bakımından açıkça borca batıklığı aramaktadır⁵⁵. Dolayısıyla mirasın reddi tarihinde, mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı hususu araştırılmalıdır⁵⁶. Ret tarihinden önce doğmuş ancak henüz muaccel olmamış ya da şarta bağlı bir alacak bakımından ise alacağın talep edilebileceği tarihte, ret tarihine göre, mirasçının malvarlığının aktif ve pasifi değerlendirilmelidir⁵⁷.

Mirasın reddinin iptali davasının açılabilmesi için mirasçının sırf alacaklılarına zarar verme kastı ile mirası reddetmiş olması gerekir⁵⁸. Bu işlem nedeniyle zararın doğması gerekmez, zarar verme kastının varlığı yeterlidir⁵⁹. Zarar verme kastının varlığını ispat yükünü, alacaklı veya iflas

⁵⁴ Ayrıca madde gerekçesinde “alacaklıların reddeden kişi yerine geçen mirasçıları saptamalarının uzun zaman alabileceği” gerekçesi ile reddin iptali davası açma süresinin altı aya çıkarıldığının belirtilmesi de mirası reddeden mirasçılar yanında diğer mirasçıların da davalı olarak gösterilmesi gerektiği görüşünü desteklemektedir (Baygın, s. 144).

⁵⁵ Cordey, s. 65. Mirası reddederken mirasçının malvarlığının borca yetip yetmediğini ispat yükü alacaklılara düşer. Bunun için mirasçının borç ödemediği aciz belgesi ya da iflasına ilişkin mahkeme kararı olmadan söz konusu ispat faaliyetinin yerine getirilmesi oldukça güçtür (Helvacı, s. 215). Doktrinde de, buna paralel olarak alacaklının mirasçı aleyhine borç ödemediği aciz vesikasına sahip olmasının önem arz etmediğini; borca batıklığın başkaca deliller ile de ispat edilebileceği yönünde görüşlere rastlamak mümkündür, bkz. İmre/ Erman, s. 355; İnan/Ertaş/Albaş, s. 504-505; Öztan, s. 377; Hoşlan, s. 324.

⁵⁶ Hoşlan, s. 324; Baygın, s. 144.

⁵⁷ Hoşlan, s. 324.

⁵⁸ Helvacı, s. 216. Hükmi ret halinde, mirasçının kastı olmadığından alacaklılarının reddin iptali davası açmasının mümkün olmadığı kabul edilmektedir (Şener, s. 117; Baygın, s. 146).

⁵⁹ Cordey, s. 68 vd.; Dural/Öz, s. 423; İmre/Erman, s. 372; Hatemi, s. 139; İnan/Ertaş/Albaş, s. 505; Helvacı, s. 216; Steinauer, La Repudiation, s. 6; Hubert-Froidevaux, Art. 578 CC, §5; Kılıçoğlu, s. 274. Karşı görüşte bkz. Hoşlan, s. 325.

idaresi taşır⁶⁰. Zarar verme kastı, TMK m. 617'nin koşul vakılarından olup, zarar verme kastının bulunmadığı hallerde reddin iptali mümkün değildir⁶¹. Zarar verme kastının ispatı bakımından TMK m. 617'de, tasarrufun iptali davasında olduğu gibi, ispatı kolaylaştırıcı bir karine öngörülmemiştir. Dolayısıyla hâkim, somut olayın özelliklerini dikkate alarak zarar verme kastının varlığını araştıracaktır. Üç unsurun mevcut olması halinde mirasçının, alacaklılarına zarar verme kastı olduğu kabul edilebilir. Birincisi, mirasçı aktif pasifinden fazla olan bir mirası reddetmiş olmalıdır⁶². İkincisi, bu ret işleminden alacaklılar zarar görmüş olmalıdır⁶³. Son olarak, mirasçının amacı, alacaklılarını mirastan mahrum etme olmalıdır⁶⁴. Fakat mirasçı tamamen farklı bir amaçla- örneğin; diğer mirasçılarının miras payını artırmak için mirası reddetmişse bile- bu ret işlemi sonucunda alacaklılarının zarar göreceğini öngörüyorsa yine TMK m. 617'nin uygulanması mümkün olacaktır⁶⁵.

Mirası reddeden mirasçının yeterli miktarda güvence vermemiş olması, bu dava bakımından aranan bir diğer koşuldur. Mirası reddeden mirasçı, alacaklısına yeterli miktarda teminat vererek, söz konusu davayı engelleyebileceği gibi dava sonuna kadar güvence vererek davanın düşmesini de sağlayabilir⁶⁶. Buradaki yeterlilik, reddin iptali davası açan alacaklının alacağını; eğer mirasçının iflası söz konusu ise iflas masasına kayıtlı tüm alacakları teminat altına almak üzere ve her halde reddedilen miras payı ile sınırlı olmalıdır⁶⁷. Teminat, mirası reddeden mirasçı tarafından verilebileceği gibi mirası kabul etmiş diğer mirasçılar ve hatta üçüncü kişi tarafından da verilebilir⁶⁸. Açıklamalar ışığında, mirası reddeden mirasçının alacaklarını karşılayacak miktarda teminat vermemiş

⁶⁰Cordey, s. 67; İmre/Erman, s. 372; Öztan, s. 377; Helvacı, s. 216; Hoşlan, s. 325.

⁶¹İmre ve Erman, s. 355.

⁶²Baygın, s. 145.

⁶³Baygın, s. 145.

⁶⁴Baygın, s. 145.

⁶⁵Baygın, s. 146.

⁶⁶Cordey, s. 73; İmre/Erman, s. 373; Baygın, s. 147; Şener, s. 117; Hoşlan, s. 326.

⁶⁷İnan/Ertas/Albaş, s. 505; Baygın, s. 147; Hoşlan, s. 326-327.

⁶⁸Cordey, s. 73; Şener, s. 117; Helvacı, s. 218; Baygın, s. 147; Hoşlan, s. 326.

olması, bu dava bakımından ispatı gereken koşul vakılardan biridir. Bu vakıya ilişkin iddia ve ispat yükü alacaklıdadır. Menfi bir vakıya olan teminatın verilmemiş olmasına ilişkin ispat yükünü alacaklı taşımaktaysa da, hâkim ispat güçlüğü nedeniyle, borçlu/mirasçıdan delil ikamesi isteyebilir. Bu menfi vakıya karşılık gelen müspet vakıanın, yani teminatın verildiği vakıasının, iddia ve ispatı karşı ispat faaliyetinin konusudur. Burada asıl ispat faaliyeti bakımından borçlu/mirasçıya düşen delil ikame yükü ile bu vakıya ilişkin olarak karşı ispat faaliyetine girişmesi halinde kendisine düşecek olan delil ikamesi konu bakımından aynı olacaktır. Her iki durumda da borçlu/mirasçı teminat verdiğiine ilişkin elinde bulunan delilleri mahkemeye sunacaktır⁶⁹.

Reddin iptali davası, mirasın reddinden itibaren altı ay içinde açılmalıdır. TMK m. 609 uyarınca mirasçının mirasın reddine ilişkin beyanı, mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hakimine yöneltilen bir irade açıklamasıdır. Bu açıklama sulh hâkimi tarafından tutanağa ve mahkemenin esas defterine kaydedilmektedir. Reddin iptali için yasada öngörülen süre bir hak düşürücü süredir⁷⁰. Dolayısıyla bu süre hâkim tarafından resen dikkate alınır ve süresi içinde açılmamışsa davanın reddi gerekir.

3. Davanın Sonuçları

Mirasın reddinin iptaline karar verilirse, başkaca bir talebe gerek olmaksızın miras resmen tasfiye edilir⁷¹. Birden çok mirasçı olması ve bir tek mirasçının mirası reddetmesi halinde, söz konusu mirasçının alacaklıları ya da iflas masası tarafından reddin iptali davası açıldığı

⁶⁹ Delil ikame yükü borçlu/mirasçıya verilebileceği gibi, alacaklının dolaylı ispat faaliyeti ile teminat vermemeye komşu diğer vakıları iddia ve ispat etmesi de mümkün olabilir. Delil ikame yükü için bkz. Atalay, Menfi Vakıalar, s. 92-93.

⁷⁰ Dural/Öz, s. 423; İmre/Erman, s. 373; Kılıçoğlu, s. 274; Antalya, s. 390; Helvacı, s. 219; Baygın, s. 149; Şener, s. 116; Hoşlan, s. 329.

⁷¹ Bu konu öğretilerde tartışmalı olmakla birlikte baskın görüş reddin iptali ile birlikte, ayrıca mirasın resmi tasfiyesinin de istenmesine gerek olmadığı; reddin iptali talebinin resmi tasfiyeyi de içerdiği yönündedir (Kocayusufpaşaoğlu, s. 631; İmre/Erman, s. 374; Helvacı, s. 228; İnan/Ertaş/Albaş, s. 506; Öztan, s. 377; Baygın 149-150; Hoşlan, s. 332).

takdirde terekenin tümü için resmi tasfiyeye gidilecektir⁷². Tereke borçları ödendikten sonra, öncelikle mirasın reddinin iptalini isteyen alacaklıya ardından diğer alacaklılara ödeme yapılır⁷³. İflas idaresi tarafından reddin iptali talep edilmiş ise, o takdirde resmi tasfiye sonucunda reddeden mirasçının payı, iflas masasına düşer ve masaya kayıtlı alacaklılar arasında orantılı olarak paylaşılır⁷⁴. İptal davasının iflas idaresi tarafından değil de, alacaklılardan biri ya da birkaçı tarafından yürütülmesi uygun görülürse, davayı takip eden alacaklılar öncelikle tatmin edilir⁷⁵. Resmi tasfiyenin sonunda, mirası reddeden mirasçının borçları ödendikten sonra arta kalan değer, ret geçerli olsa idi mirasçılık sıfatını kazanacak ya da miras payı artacak mirasçılara verilir⁷⁶. Bu düzenleme, mirasın reddi halinde reddin geri alınamayacağına dair kuralla da uyumludur⁷⁷. Alacaklılar ya da iflas idaresi tarafından ret iptal ettirilmiş olsa dahi bu karar mirası reddeden mirasçı lehine bir sonuç doğurmaz.

B. Tasarrufun İptali Davası ile Karşılaştırılması

Mirasın reddini iptal veya tasarrufun iptali davasından hangisine başvurulacağı, her iki dava sonucunda elde edilecek hükmün niteliğine göre belirlenebilir. Mirasın reddini iptal davasında, bu reddin yararlanan kişilerin, iptali talep eden tarafından yürütülecek takip işlemine katlanmaları gerekmez. Bu davanın davalı bakımından yaptırımı, mirasın resmi tasfiyedir. Reddin iptaline karar verilmesi halinde mirasın reddinden

⁷²Oğuzman, s. 299, dipnot 154; Serozan/Engin, s. 583-584; Baygın, s. 150; Helvacı, s. 227; Hoşlan, s. 333. Karşı görüşte bkz. Ayiter/Kılıçoğlu, s. 242; İmre/Erman, s. 374; İnan/Ertas/Albaş, s. 506; Şener, s. 118.

⁷³Oğuzman, s. 299; Steinauer, s. 480; Cordey, s. 90 vd.; Helvacı, s. 230; Dural/Öz, s. 423; İmre/Erman, s. 374; Serozan/Engin, s. 584; İnan/Ertas/Albaş, s. 506; Öztan, s. 377-378; Kılıçoğlu, s. 275; Şener, s. 117; Hoşlan, s. 334; Guinand/Leuba/Stettler, § 476; Hubert-Froidevaux, Art. 578 CC, §9.

⁷⁴Steinauer, La Repudiation, s. 6; Baygın, s. 152.

⁷⁵Baygın, s. 152.

⁷⁶Kocayusufoğlu, s. 631; Oğuzman, s. 299; Cordey, s. 92; Helvacı, s. 231; Steinauer, La Repudiation, s. 6; Dural/Öz, s. 423; İmre/Erman, s. 375; Serozan/Engin, s. 584; Öztan, s. 344; Kılıçoğlu, s. 275; Antalya, s. 391; Şener, s. 117; Hoşlan, s. 334.

⁷⁷Baygın, s. 153.

fayda sağlayan kişi, elinde bulunan değerın resmi tasfiyeye tabi olmasına katlanacaktır⁷⁸.

Tasarrufun iptali davası sadece kazandırıcı işlemleri değil; mirasın reddi gibi, borçlunun malvarlığının artışını engelleyen, alacaklının cebri icra imkânını kısıtlayan işlemleri de konu edinebilir⁷⁹. Bu görüşümüzden hareketle, alacaklı bakımından mirasın reddinin iptali davası ile tasarrufun iptali davalarının yarışabileceğini söyleyebiliriz. İsviçre Doktrininde de, bu görüşe rastlamak mümkündür⁸⁰. İİK m. 280'in somut olayda uygulanabilmesi, zarar verme kastının işlemin diğer tarafınca bilinebilir olmasını gerektirir. Farklı bir ifade ile miras reddeden mirasçının zarar verme iradesinin, mirasın reddinden yararlanan diğer mirasçılar tarafından da bilinebilir veya bilinmesi gerekli olmalıdır. Aksi takdirde İİK m. 280'e dayanılarak hüküm kurulması mümkün olmayacaktır⁸¹. İİK m. 280 de öngörülen ispat kolaylıkları⁸² mirasın reddi bakımından öngörülmemiştir. Örneğin; mirasın reddinden yarar sağlayan kişi, mirasçının karı veya kocası, usul veya fûruu ile üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve sıhri hısımları, evlat edineni veya evlatlığı ise, İİK m. 280/II uyarınca mirasçının zarar verme kastını bildiği kabul edilir. Dolayısıyla ispat faaliyeti, mirasın reddinin iptali davasına kıyasla güçlük gösterir.

Bu iki dava hakkının yarışması veya iki talebin terditli olarak ileri sürülmesi mümkündür. Taleplerin terditli olarak ileri sürülmesi ihtimalinde önceliğin mirasın reddinin iptaline verilmesi ihtimalinde,

⁷⁸JdT 2013 II s. 222.

⁷⁹Bu görüşler için bkz. Tuncer Kazancı, s. 34 vd. Sadece kazandırıcı işlemlerin tasarrufun iptali davasına konu edilebileceğinin kabulü halinde, mirasın reddinin iptali ile tasarrufun iptali davalarının yarışması söz konusu olmaz.

⁸⁰Steinauer, s. 477; Hubert-Froidevaux, Art. 578 CC §2; Deschenaux/Steinauer, s. 215-216. Bu konuda farklı gerekçelerle konu şu şekilde ele alınmıştır. Bkz. Piotet, Précis, s. 97; Baygın, s. 139. Türk doktrininde de aynı yönde görüş için bkz. Helvacı, s. 212, dn.536.

⁸¹Bu konuda bkz.JdT 2013 II s. 232-233.

⁸² Örneğin mirasın reddinden yarar sağlayan kişi, mirasçının karı veya kocası, usul veya fûruu ile üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve sıhri hısımları, evlat edineni veya evlatlığı ise İİK m. 280/II uyarınca mirasçının zarar verme kastını bildiği kabul edilir.

mirasın reddinden faydalanan kişinin de davalı olarak gösterilmesi gerekir. Bu davada, tıpkı tasarrufun iptali davasında olduğu gibi, alacaklılara zarar verme kastının varlığı koşul vakiasının ispatı gerekecektir. Mirasın reddinin iptali talebinin reddi halinde bu sefer hâkim, bu kastın reddin fayda sağlayan diğer mirasçılar tarafından bilinip bilinmediğini inceleyecektir. Taleplerin terditli olarak ileri sürülmesi, zarar verme kastı nedeniyle, iptal bakımından ispatı gereken koşul vakıalara ilişkin ispat faaliyetini etkilemeyecektir. Yani davacı, mirasın reddinin iptalinde aranan koşul vakıalara ek olarak, her iki hukuki sebep bakımından ortak olmayan zarar verme kastının işlemin karşı tarafınca bilindiği vakiasını da iddia ve ispat etmelidir.

IV. Mirastan İvazsız Feragat Eden Mirasçının Alacaklılarının Durumu

A. Genel Olarak Mirastan Feragat Sözleşmesi

Mirastan feragat sözleşmesi, miras hakkının ortadan kaldırılması sözleşmesi olarak mirasçı ile mirasbırakan arasında düzenlenir⁸³. Bu sözleşme ile muhtemel ve müstakbel bir mirasçı, kendisi lehine mirasbırakanın terekesi üzerinde ileride doğacak haklardan, bir ivaz karşılığı ya da ivazsız olarak vazgeçmektedir⁸⁴. Mirastan feragat sözleşmesi, saklı paylı mirasçılar bakımından amaçlanan sonucu doğurur⁸⁵. Zira saklı pay dışında kalan tereke üzerinde mirasbırakan serbestçe tasarruf edebilir⁸⁶. O nedenle, vasiyetname ile atanan mirasçı yönünden mirastan feragat sözleşmesi yapmaya ihtiyaç yoktur. Çünkü mirasbırakan düzenleyeceği bir vasiyetname ile önceki vasiyetnamesinden her zaman dönebilir⁸⁷. Miras sözleşmesi ile atanan mirasçı bakımından da

⁸³ İnan/Ertas/Albaş, s. 262.

⁸⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s. 300; Steinauer, s. 323; Dural/Öz, s. 195; Antalya, s. 239; İnan/Ertas/Albaş, s. 259; Albaş, Hakan: Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar, DEÜHFD, C. 9, Özel Sayı 2007, s. 535.

⁸⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 301; Oğuzman, s. 165; Piotet, s. 169; Serozan/Engin, s. 438; İmre/Erman, s. 197-198; Dural/Öz, s. 197; Hatemi, s. 100; İnan/Ertas/Albaş, s. 261; Albaş, s. 542; Ayan, s. 112.

⁸⁶ İmre/Erman, s. 198.

⁸⁷ Serozan/Engin, s. 437.

yine feragat sözleşmesi yapılmasına gerek yoktur. Atanmış mirasçı ile miras sözleşmesine son verme sözleşmesi yapılarak, MK m. 546/I uyarınca aynı sonuca ulaşılabilmesi mümkündür⁸⁸. Ancak, miras sözleşmesi ile üçüncü kişinin mirasçı atandığı durumlarda, üçüncü kişinin bu sıfatına son vermek için mirastan feragat sözleşmesi yapılması zorunludur⁸⁹.

Mirastan feragat sözleşmesi, miras hakkından vazgeçen mirasçı bakımından sağlararası bir hukuki işlemken, mirasbırakan açısından bir ölüme bağlı tasarruftur⁹⁰. Dolayısıyla mirasbırakan bakımından bu sözleşmenin yapılması, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir haktır ve temsilci kullanamaz⁹¹.

Mirastan feragat sözleşmesi ivazlı ya da ivazsız yapılabilir. İvazsız feragat sözleşmesinde mirasçı, hiçbir karşılık almadan mirasçılık sıfatından vazgeçer; ivazlı feragat sözleşmesinde ise mirasçı, mirasbırakanın sağlığında alacağı bir ivaz- ki bu borç ilişkilerine konu herhangi bir edim olabilir- karşılığında feragat eder⁹².

Feragat tam veya kısmî olabilir⁹³. TMK m. 528'deki düzenleme tam feragat halini esas almaktadır⁹⁴. Tam feragat halinde, mirasçı miras hakkının tamamından feragat etmektedir⁹⁵. Bunun sonucu olarak, feragat eden mirasçılık sıfatını kaybeder⁹⁶. Kısmî feragat halinde, mirasçı feragat

---

⁸⁸Serozan/Engin, s. 437; Dural/Öz, s. 197.

⁸⁹ Dural/Öz, s. 197.

⁹⁰Steinauer, s. 324; Serozan/Engin, s. 439; İmre/Erman, s. 196; Dural/Öz, s. 195; Hatemi, s. 100; Antalya, s. 241; Albaş, s. 543.

⁹¹Antalya, Gökhan: Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul 1999, s. 86 vd.,Dural/Öz, s. 196.

⁹²Serozan/Engin, s. 438; İmre/Erman, s. 197; Dural/Öz, s. 197; İnan/Ertaş/Albaş, s.261; Albaş, s. 539; Antalya, Feragat, s. 99.

⁹³Piotet, s. 169; İnan/Ertaş/Albaş, s. 261; Kılıçoğlu, s. 155; Albaş, s. 535; Ayan, s. 112; Antalya, Feragat, s. 121.

⁹⁴Steinauer, s. 323.

⁹⁵ Dural/Öz, s. 196; Albaş, s. 540.

⁹⁶Steinauer, s. 326; İmre/Erman, s. 199; Dural/Öz, s. 198; Ayan, s. 112.

ettiği kısım bakımından mirastan mahrum kalmaktadır; ancak mirasçılık sıfatını korumaktadır⁹⁷.

Bir karşılık sağlanarak yapılan mirastan feragat sözleşmesi, sözleşmede aksi öngörülmedikçe feragat edenin altsoyu için de sonuç doğurur⁹⁸. Başka bir deyişle, ivaz karşılığı feragat eden saklı paylı mirasçının alt soyu saklı paylı olsa bile, feragat edenin yerine geçerek, mirasçı olamayacaktır⁹⁹. İvazlı feragat sözleşmelerinde, feragatin altsoyu etkilemeyeceğinin kararlaştırılabileceği, hükmün aksi kavramından çıkarılmakta ve öğretide kesin olarak kabul edilmektedir¹⁰⁰. Ancak ivazsız feragat sözleşmelerinde, feragatin altsoyu etkileyip etkilemeyeceği bakımından, üstün tutulan görüş ivazsız feragatte feragatin alt soyu etkileyeceğinin kararlaştırılamayacağı yönündedir¹⁰¹. Bunun gerekçesi ise, TMK m. 528/III'te sadece ivazlı feragatin aksinin öngörülebileceğinin düzenlenmiş olduğu şeklinde açıklanmaktadır. Aksi halde ivazsız feragat sözleşmesinde alt soyun feragatten etkilenememesinin kararlaştırılmasına imkân verilmesi, altsoyun kanunun kendisine tanıdığı bir haktan yoksun bırakılmasına sebep olur¹⁰². Bu durumda eğer mirasbırakan ivazsız feragatin altsoyu da etkilemesini istiyorsa, söz konusu mirasçılarının da saklı paylı mirasçı olmaları halinde, onlarla da mirastan feragat sözleşmesi yapılmalıdır¹⁰³.

Feragat sözleşmesinde, lehine feragat edilen kişi belirtilmişse, feragat eden mirasçının miras payı bu kişiye ait olur¹⁰⁴. Burada bir kişi

⁹⁷İmre/Erman, s. 199; Dural/Öz, s. 198; Öztan, s. 243; Ayan, s. 113.

⁹⁸İsviçre Hukukunda hem ivazlı hem de ivazsız feragat sözleşmelerinde aksi öngörülmedikçe feragat, feragat edenin alt soyu bakımından da hüküm ve sonuç doğurur. Dolayısıyla feragat edenin alt soyu, onun miras hakkını kazanamaz (İsvMK m. 495/3).

⁹⁹Serozan/Engin, s. 441; Dural/Öz, s. 198-199; Öztan, s. 242; Antalya, s. 243; Kılıçoğlu, s. 157; Ayan, s. 113.

¹⁰⁰Serozan/Engin, s. 441; İmre/Erman, s. 200; Dural/Öz, s. 199.

¹⁰¹Dural/Öz, s. 199; Oğuzman, s. 166; İnan/Ertaş/Albaş, s. 262; Albaş, s. 540; Ayan, s. 113. Karşı görüşte:Serozan/Engin, s. 442; Kocayusufpaşaoğlu, s. 302; İmre/Erman, s. 200; Kılıçoğlu, s. 157.

¹⁰²Dural/Öz, s. 199-200.

¹⁰³Dural/Öz, s. 200; Albaş, s. 540.

¹⁰⁴İmre/Erman, s. 200-201; Albaş, s. 547.

belirlenebileceği gibi birden fazla kişi de belirlenebilir. Şayet bu kişi ya da kişiler ölüm, mirastan yoksunluk, mirasçılıktan çıkarma ya da mirasın reddi sebebiyle mirasçı olamazlarsa, o takdirde feragat kendiliğinden hükümsüz olacağından, söz konusu miras payı feragat eden mirasçının olacaktır¹⁰⁵. Birden çok kişi lehine feragat edilmişse, içlerinden birinin mirasçı olamaması halinde ona düşen pay diğerleri arasında paylaşılır¹⁰⁶. Feragat sözleşmesinde, feragatin lehine yapıldığı bir kişi belirtilmemişse, TMK m. 529/2 uyarınca feragat sözleşmesinin en yakın ortak kökün alt soyu lehine yapıldığı kabul edilir¹⁰⁷ ve bunların hiçbirinin mirasçı olamaması durumunda feragat hükümden düşer¹⁰⁸.

Tam feragat eden mirasçı, mirasçılık sıfatını kaybedeceği için mirasbırakanın borçlarından da sorumlu olmayacağı¹⁰⁹ gibi artık bu sıfatla dava da açamaz¹¹⁰. Kısmî feragatte ise, mirastan daha az pay alan ya da saklı paydan mahrum olan mirasçının, mirasçılık sıfatı devam ettiğinden diğer mirasçılarla birlikte mirasbırakanın borçlarından kişisel ve müteselsil olarak sorumluluğu da devam eder¹¹¹. Ancak ivaz karşılığı feragat etmiş mirasçı bakımından belirli şartların bulunması halinde, mirasbırakanın borçlarından sorumlu olacağı yasa da ayrıca düzenlenmiştir. Buradaki amaç mirasbırakanın alacaklılarını

¹⁰⁵ Kocayusufoğlu, s. 303; Piotet, s. 169-170; Steinauer, s. 325; Serozan/Engin, s. 442; İmre/Erman, s. 201; Dural/Öz, s. 202; Öztan, s. 246; Antalya, s. 243; İnan/Ertaş/Albaş, s. 263; Kılıçoğlu, s. 158; Ayan, s. 114.

¹⁰⁶ Dural/Öz, s. 202.

¹⁰⁷ Dural ve Öz'e göre buradaki kök başı ifadesi sakıncalı sonuçlar doğuracak niteliktedir, bu sebeple hükmün bu haliyle uygulanmasının hükmün amacını aşacağından hareketle, kanunda örtülü bir boşluğun bulunduğu kabul edilmeli ve MK m. 1'den yararlanarak kök başı "zümre başı" olarak anlaşılmalıdır (Dural/Öz, s. 203; Albaş, s. 548). Serozan ve Engin ise bu kuralın çağın gerekleri ile uyummadığı ve o nedenle dar yorumlanması gerektiği görüşündedir (Serozan/Engin, s. 443). Eşin mirastan feragat etmesi halinde ise anılan düzenlemenin, "eş mirastan feragat etmemiş olsaydı, kimlerle mirasçı olacak idiyse, feragat o kişi lehine yapılmış sayılır" şeklinde anlaşılmasının amaca en uygun yorum olacağı ifade edilmektedir (Albaş, s. 549).

¹⁰⁸ Öztan, s. 246; Antalya, s. 243; İnan/Ertaş/Albaş, s. 264; Ayan, s. 114.

¹⁰⁹ Dural/Öz, s. 200; Öztan, s. 243.

¹¹⁰ İnan/Ertaş/Albaş, s. 262.

¹¹¹ Dural/Öz, s. 200.

korumaktır¹¹². Zira feragat eden mirasçı, mirasbırakanın sağlığında miras payının karşılığında bir ivaz elde etmektedir ve aslında terekeye dâhil olacak bir miktar alacaklıların el atamayacağı bir biçimde feragat edene ait olmaktadır¹¹³. TMK m. 530 uyarınca miras açıldığı zaman terekenin borçları karşılayamaması ve alacaklıların tamamen ya da kısmen diğer mirasçılar tarafından tatmin edilmemiş olması halinde feragat edenin sorumluluğu doğacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki, feragat edenin sorumluluğu tali nitelikte ve sınırlıdır¹¹⁴. O nedenle feragat eden, mirasbırakanın ölümünden ancak beş yıl öncesine kadar elde ettiği ivazdan talep anında zenginleştiği oranda sorumlu olur¹¹⁵.

B. Mirastan İvazsız Feragat Halinde Tasarrufun İptali Davasının Uygulanabilirliği

Miras hakkından ivazlı feragat etmiş mirasçının, feragat ettiği müstakbel ve muhtemel miras hakkı karşılığında elde ettiği ivaz malvarlığının aktifinde bir artışa neden olduğu için alacaklılarının diğer malvarlığı değerleri gibi buna da el atması mümkün hale gelecektir¹¹⁶. Ancak miras hakkından ivazsız feragat etmiş mirasçının söz konusu müstakbel ve muhtemel miras hakkının malvarlığına eklenme ihtimali ortadan kalktığı için, alacaklılarının zarar görmesi muhtemeldir¹¹⁷. Mirası reddeden ya da tenkis davası açmaktan imtina eden mirasçı da olduğu gibi, müstakbel ve muhtemel miras hakkı, mirasçının alacaklıları bakımından alacaklarını tahsil etme imkânını artıran ya da artırma potansiyeli olan bir değerdir¹¹⁸.

¹¹²Oğuzman, s. 167; Steinauer, s. 328; İnan/Ertuş/Albaş, s. 262-263; Kılıçoğlu, s. 159-160.

¹¹³Dural/Öz, s. 200.

¹¹⁴Kocayusufoğlu, s. 305; Kılıçoğlu, s. 161.

¹¹⁵Feragat eden kural olarak, almış olduğu ivazı Borçlar Hukuku sebepsiz zenginleşme kuralları uyarınca geri verecektir. Dolayısıyla mirasın geçişi anında elinde kalmış olan miktarı iade etmekle yükümlü olacaktır yoksa harcanmış ve tüketilmiş olanları da iade etmesi kendisinden beklenemez (Piotet, s. 170; İmre/Erman, s. 203; Ayan, s. 116; Antalya, Feragat, s. 198).

¹¹⁶Ayan, s. 116.

¹¹⁷Ayan, s. 116.

¹¹⁸Ayan, s. 116.

Mirası reddeden mirasçının alacaklıları ve iflas idaresinin reddin iptali davası açması imkânı yasada açıkça öngörülmüşken, mirastan ivazsız feragat eden mirasçının alacaklıları bakımından feragat sözleşmesinin iptaline ilişkin herhangi bir hükme rastlanmamaktadır¹¹⁹. İsviçre Federal Mahkemesi, önüne gelen reddin iptali hükmünün ivazsız feragat sözleşmesinin iptali bakımından kıyasen uygulanmasının talep edildiği bir uyuşmazlıkta, söz konusu hükmün kıyasen uygulanamayacağına karar vermiştir¹²⁰⁻¹²¹. Anılan karara konu olayda alacaklı, borçlu/mirasçıya karşı 07.02.01 tarihinde takibe girişmiş; bu takip devam ederken borçlu/mirasçı annesiyle 18.12.02 tarihinde oğulları (altsoyu) lehine bir mirastan feragat sözleşmesi yapmıştır. Alacaklının açtığı takip, 13.02.07 tarihinde aciz vesikası düzenlenmesi ile sonuçlanmıştır. Borçlu/mirasçının annesi aciz vesikasının düzenlenmesinden sonra 02.12.07 tarihinde vefat edince, alacaklı mirastan feragatin mirasın reddinin iptaline ilişkin hükümler uyarınca iptali için dava açmıştır. Buna ek olarak alacaklı tasarrufun iptalini de talep etmiştir. Federal Mahkeme, uyuşmazlığı öncelikle İsvİİK m. 285, yani ivazsız tasarruflar bakımından değerlendirmiş, mirastan feragat sözleşmesinin altsoy lehine yapılan bir bağışlama olup olmadığını tartışmıştır. Yüksek Mahkemeye göre, mirastan altsoy lehine feragat bağışlama olarak nitelendirilemez. Zira feragat ile borçlu/mirasçının doğacak bir hakkının doğumu engellenmektedir. Yani bu işlem hâlihazırda varolan bir hakka ilişkin değildir, dolayısıyla borçlu/mirasçının malvarlığında bir harekete sebep olmaz. Bu bakımdan mirastan altsoy lehine feragat, Borçlar Hukuku anlamında bağışlamanın kapsamına girmez. Mirastan feragat, müstakbel mirasçının (somut olayda borçlu/mirasçı) malvarlığının ne aktif ne de pasif kısmına etki ettiğinden karşılıksız bir kazandırma olarak da değerlendirilemez. Bununla birlikte söz konusu işlemin, mirasbırakan ile

---

¹¹⁹ Burada yasa koyucunun bilinçli olarak sustuğu ve olumsuz çözüm tarzının benimsenmiş olduğu yönünde bkz. Yıldırım, Mustafa Fadıl: Mirastan İvazsız Feragat Halinde Feragat Eden Mirasçının Alacaklılarının Feragatin İptalini İsteme Sorunu, GÜHFD, C. XVIII, 2014, Sa. 3-4, s. 72 vd.

¹²⁰ İmre/Erman, s. 201.

¹²¹ JdT 2013 II s. 219 vd.

mirasçı/borçlu arasında gerçekleştiği de gözden kaçırılmamalıdır. Farklı bir ifade ile işlemde fayda sağlayan altsoy, mirastan feragat sözleşmesinde taraf değildir. Dolayısıyla bu işlem konusu ve tarafları bakımından İsvİİK m. 285 (İİK m. 278) uyarınca iptale tabi değildir. Fakat Federal Mahkeme, alacaklılara zarar verme amacıyla mirastan feragat sözleşmesinin yapıp yapılmadığının tespiti suretiyle söz konusu işlemin İsvİİK m. 288 hükmü gereğince iptalinin mümkün olabileceği sonucuna ulaşmıştır¹²². Şüphesiz burada altsoyun, borçlu/mirasçının alacaklılarına zarar verme kastını bilmesi gerekir. Bu noktada borçlu/mirasçı ile işlemin diğer tarafı arasında akrabalık ilişkisi 2014 tarihindeki İsviçre İcra ve İflas Kanunu değişikliğinden önceki düzenlemeye göre, üçüncü kişinin zarar verme kastını bildiğine dair fiili bir karine teşkil etmekteydi¹²³. 2014 değişikliği¹²⁴ ile borçlunun zarar verme kastını bilmesinin mümkün olmadığını ispat yükü üçüncü kişiye yüklenmiştir. Uyuşmazlık anılan değişiklikten önce yargılamaya konu edildiğinden, üçüncü kişi konumundaki altsoyun borçlu/mirasçının alacaklılarına zarar verme kastını bildiğini, davacı/alacaklı ispatlamalıdır. Aynı dava kapsamında ivazsız feragat sözleşmesinin tarafı saklı paylı mirasçı bakımından, tenkis talebinde bulunan alacaklının bu talebi de yerinde görülmemiştir¹²⁵.

Doktrinde Umar, mirasın reddi işleminin İİK m. 278 hükmü, yani bir ivazsız tasarruf olarak değerlendirilip tasarrufun iptali davasına konu edilebileceği görüşünü savunmaktadır. Yazara göre mirasın reddinin borçlar hukukuna göre bağışlama tanımına uymadığı gerekçesiyle İİK m. 278 kapsamında iptale tabi kılmamak doğru değildir. Bağışlama olmasa

¹²² JdT 2013 II s. 232.

¹²³ CR LP-Peter, Art. 288 LP, §16; Jäger, Art. 288, §5C; Schüpbach, Henri-Robert; Droit et Actions Révocatoires, Commentaire des Articles 285 à 292 de la Loi sur La Poursuite pour Dettes et La Faillites du 11 Avril 1889 modifié le 16 Décembre 1994, Bale et Francfort sur-le-Main, 1997, Art. 288, §92 vd.

¹²⁴ RO 2013 4111; FF 2010 5871.

¹²⁵ Miras payını alacaklılarından kaçırmak amacıyla dahi olsa, altsoy lehine mirasbırakan ile mirastan feragat sözleşmesi yapan mirasçı mirasçılık sıfatını kaybettiğinden, bu mirasçının alacaklıları veya iflas idaresi de TMK m. 562'ye dayanarak tenkis davası açamaz. Bu yönde bkz. JdT 2013 II s. 227, §5.

dahi mirasın reddi, ivazsız bir işlem teşkil edebileceğinden anılan maddeye göre tasarrufun iptali davasına konu edilebilmelidir. Buna karşın mevcut bir hukuki ilişki nedeniyle ileride doğacak bir haktan feragat, ivazsız tasarruf olarak değerlendirilememelidir¹²⁶. Kanaatimizce de mirasın reddi somut olayın özelliklerine göre İİK m. 278'in koşul vakıalarını karşıladığı ölçüde iptale tabi olabilir. Buna karşın mirastan feragat varolan bir hakka ilişkin olmadığı gibi, mirasçı/borçlunun malvarlığına da doğrudan etki yapmaz. Zira mirastan feragat ancak mirasbırakanın vefatı halinde sonuç doğurur. Bu nedenle mirastan feragat, tasarrufun iptali davasına konu edilebilecek şekilde bir ivazsız tasarruf teşkil etmez. İşlemin tarafları bakımından mirastan feragatin bağışlama olarak değerlendirilmesi de mümkün değildir. İşlemden fayda sağlayan altsoy, mirastan feragat sözleşmesinde taraf değildir. Bu açıklamalarımız ışığında, mirastan feragatin ancak zarar verme kastı nedeniyle iptal davasına konu edilebileceği kanaatindeyiz.

V. Sonuç

Saklı payı ihlal edildiği halde, ihlale neden olan tasarrufun etkisizleştirilmesi için harekete geçmeyen saklı paylı mirasçıya, ihtar çekilmesine ve dava açması için uygun süre verilmesine rağmen tenkis davası açmamış ise, iflas etmiş olması halinde iflas idaresi, borç ödemedi aciz halinde ise alacaklıları tenkis davası açma imkânına sahiptir. İflas idaresi ve alacaklılara, TMK m. 562 ile tanınmış olan tenkis davası açma imkânı, kendi tahsil edilmemiş alacakları ile sınırlıdır. Elinde aciz vesikası olan saklı paylı mirasçının alacaklısı tarafından açılan tenkis davası sonucunda- İİK m. 283'ün kıyasen uygulanması ile- saklı payı ihlal eden kazandırmanın tenkis edilen kısmı, sanki mirasçının malvarlığındaymış gibi icra takibine konu edilebilir. Tenkis davasının iflas idaresi tarafından açılmış olması ihtimalinde, saklı payı ihlal eden kazandırmanın tenkis edilen kısmı, iflas eden saklı paylı mirasçının malvarlığındaymış gibi iflas masasına kaydedilir. Bu yönüyle, saklı paylı mirasçının elinde aciz belgesi olan alacaklıları ya da iflas etmişse iflas

---

¹²⁶ Umar, s. 66.

idaresi tarafından açılan, tenkis davası mirasçının malvarlığının yeniden tesisine yönelmektedir. Ancak TMK m. 562 uyarınca alacaklı tarafından açılabilecek tenkis davası, tıpkı tasarrufun iptali davası gibi, borçlu/saklı paylı mirasçının malvarlığının yeniden tesisi amacına yönelse de; tenkise konu edilecek işlem mirasçının yaptığı bir kazandırma işlemi olmadığından tenkis davası ile tasarrufun iptali davası açma imkânının aynı somut olay bakımından ortaya çıkması mümkün değildir.

Borca batık ya da iflas etmiş mirasçının, alacaklılarına zarar verme kastıyla mirası reddetmiş olması halinde, kendilerine yeterli güvence verilmezse, mirasçının alacaklıları ya da iflas idaresi mirasın reddinin iptalini dava yoluyla talep edebilirler. Davanın konusu, reddedilen mirasın mirasçının malvarlığına eklenmesidir. Mirasın reddinin iptali talebinin kabul edilmesiyle, başkaca bir talebe ihtiyaç olmaksızın mirasın resmen tasfiyesi yoluna gidilir. Tasarrufun iptali davası ise sadece kazandırıcı işlemleri değil; mirasın reddi gibi, borçlunun malvarlığının artışı engelleyen, alacaklının cebri icra imkânını kısıtlayan işlemleri de konu edinebilir. Bu noktadan hareketle, mirasın reddi işleminin zarar verme kastı nedeniyle tasarrufun iptali davasına konu edilebileceğini söyleyebiliriz. Şüphesiz bu durumda mirası reddeden mirasçının zarar verme iradesinin, mirasın reddinden yararlanan diğer mirasçılar tarafından da bilinebilir veya bilinmesi gerekli olmalıdır. Aksi takdirde İİK m. 280'e dayanılarak hüküm kurulması mümkün olmayacaktır.

Mirastan feragat, mirasçı ile mirasbırakan arasında düzenlenen bir miras sözleşmesi ile mümkündür. Bu sözleşme ile muhtemel ve müstakbel bir mirasçı, mirasbırakanın terekesi üzerinde ileride doğacak haklarından bir ivaz karşılığında ya da bir ivaz almadan vazgeçmektedir. İvaz karşılığı miras hakkından vazgeçen mirasçının malvarlığında, söz konusu ivaz kadar bir artış olduğundan, alacaklılarının buna el atması mümkündür. Ancak hiçbir ivaz almadan miras hakkından vazgeçen mirasçının alacaklılarının, söz konusu müstakbel ve muhtemel miras hakkının mirasçının malvarlığına eklenme ihtimali ortadan kalktığı için, bu değere el atmaları artık mümkün olmayacaktır. Ancak Medeni Kanunumuzda

mirastan ivazsız feragat eden mirasçının alacaklılarını korumak amacıyla öngörölmüş herhangi bir dava mevcut değildir. İsviçre Federal Mahkemesi, önüne gelen bir uyuşmazlıkta, mirasın reddinin iptaline ilişkin hükmün, ivazsız feragat halinde feragat sözleşmesinin iptali bakımından kıyasen uygulanamayacağına hükmetmiştir. Federal Mahkeme ardından, söz konusu uyuşmazlıkta tasarrufun iptali davasının uygulanabilirliğini tartışmıştır. Bu çerçevede mirastan feragat, tasarrufun iptali davasına konu edilebilecek şekilde bir ivazsız tasarruf teşkil etmez. Zira mirastan feragat, varolan bir hakka ilişkin olmadığı gibi, mirasçı/borçlunun malvarlığına da doğrudan etki yapmaz. O nedenle mirastan feragat, ancak zarar verme kastı nedeniyle iptal davasına (İİK m. 280) konu edilebilecektir. Diğer bir anlatımla, mirastan feragat eden mirasçıya karşı açılan tasarrufun iptali davası, koşulları varsa İİK m. 280'e dayandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Albaş, Hakan: Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hükümlerine İlişkin Bazı Sorunlar, DEÜHFD, C. 9, Özel Satı 2007
- Akyazan, Sıtkı; Borç Ödemeden Aciz Belgesi, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay'a Armağan, Ankara, 1964, s. 315-324.
- Antalya, Gökhan: Mirastan Feragat Sözleşmesi, İstanbul, 1999 [Feragat].
- Antalya, Gökhan: Miras Hukuku, İstanbul 2009.
- Atalı, Murat; Medeni Usûl Hukukunda Davanın İhbarı, Ankara, 2007.
- Ayan, Mehmet; Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Konya, 2009.
- Baygın, Cem; Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Seçkin, 2005.

- Brustlein A./Rambert P. ; Commentaire de la Loi Fédérale sur la Poursuite pour Dettes et la Faillite, Lausanne, 1892.
- Commentaire Romande, Poursuite et Faillite, Commentaire de la Loi Fédérale sur la Poursuite Pour Dettes et la Faillite ainsi que des Articles 166 à 175 de la Loi Fédérale sur le Droit International Privé, Helbing&Lichtenhahn, 2005.
- Cordey, André: Les droits des Créanciers personnels de l'héritier d'après le Code Civil suisse, Lausanne 1923.
- Deschenaux, Henri/ Steinauer, Paul-Henri; Droit des Successions, Fribourg, 2003.
- Dural, Mustafa/Öz, Turgut: Türk Özel Hukuku, C. IV: Miras Hukuku, 4. bası, İstanbul 2009.
- Eigenmann, Antoine; Commentaire du Droit des Successions (Art. 457-640 CC; art. 11-24 LDFR), Berne, 2012.
- Eren, Fikret: Türk Medeni Hukukunda Tenkis Davası, Ankara 1973.
- Favre, Antoine; Droit des Poursuites, 2e Edition, Fribourg, 1967.
- Hatemi, Hüseyin: Miras Hukuku, 5. Bası, İstanbul 2014.
- Hoşlan, Osman: Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı, YD C. 18, Sa. 3, Temmuz 1992
- İmre, Zahit/Erman, Hasan: Miras Hukuku, 9. Bası, İstanbul 2013.
- İnan, Ali Naim/ Ertaş, Şeref/ Albaş, Hakan: Türk Medeni Hukuku: Miras Hukuku, 8. Bası, İzmir 2012.
- Jäger, Charles; Commentaire de la Loi Fédérale sur la Poursuite pour Dettes et la Faillite, Edition Française par Robert Petitmermet et Henry Bovay, Tome I-II-III, Lausanne/Geneve, 1920.
- Jeandin, Nicolas; Actes de Défaut de Biens et Certificat d'Insuffisance de Gage, FJS, 990, Genève, 1998.
- Kılıçoğlu, M. Ahmet: Miras Hukuku, 4. Bası, Ankara 2012.

- “Kocayusufpaşaoğlu, Necip: Miras Hukuku, İstanbul 1978.
- Oğuzman, Kemal: Miras Hukuku, İstanbul 1995.
- Öztan, Bilge: Miras Hukuku, 4. bası, Ankara 2010.
- Öztek, Selçuk; İcra ve İflâs Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası, İstanbul, 1994.
- Pekcanitez, Hakan; Medeni Usûl Hukukunda Fer’i Müdahale, Ankara, 1992.
- Piotet, Paul: Traité de droitprivésuisse, Tome IV, Droitsuccessoral, Fribourg, 1975.
- Piotet, Paul: Précis de droitsucessoral, Bern 1988 [Précis].
- Rey-Mermet, Albert; Art. 144-150 LP, CommentaireRomande, Poursuite et Faillite, Commentaire de la Loi Fédérale sur la Poursuite Pour Dettes et la Faillite ainsi que des Articles 166 à 175 de la Loi Fédérale sur le Droit International Privé, (Ed. Louis Dallèves, Benedict Foëx, NicholasJeandin) Helbing&Lichtenhahn, 2005.
- Ruedin, Roland ; L’Acte de Défaut de Biens Après Saisie (art. 115 et 149 LP), FJS no.990, Genève, 1991.
- Schüpbach, Henri-Robert; Droit et Actions Révocatoires, Commentaire des Articles 285 à 292 de la Loi sur La Poursuite pour Dettes et La Faillites du 11 Avril 1889 modifié le 16 Décembre 1994, Bale et Francfort sur-le-Main, 1997.
- Serozan, Rona: Tenkis Davasını Bütünleyen Edim Davası Üçüncü Kişilere Yöneltilbilir mi? İÜHFM, C. 43, 1979.
- Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay: Miras Hukuku, Ankara 2014.
- Steinauer, Paul –Henri: Le droitdessuccessions, Bern 2006.
- Steinauer, Paul-Henri: La Repudiation, Conférencedu 7 octobre 2004, <http://www.icone-consultation-notariale.ch/conf-07-10-2004.htm> (erişim tarihi: 02.06.2015) [La repudation].

- Şener, Esat: Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, YD, C. 3, Sa. 1 (SAYFA NUMARASI)
- Umar, Bilge; Türk İcra İflas Hukukunda İptal Davası, İstanbul, 1963.
- Umar, Bilge; Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Ankara, 2014.
- Umar, Bilge/Yılmaz, Ejder; İspat Yükü, Yeniden Yazılmış-Genişletilmiş 2. Bası İstanbul, 1980.
- Uyar, Talih; Takip Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası, Türkiye Barolar Birliği Dergisi (TBBD) 2007/70, s. 345-358.
- Uyar, Talih/Uyar, Alper/Uyar, Cüneyt; İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Genişletilmiş Yeniden Yazılmış 3. Baskı, C. III, Ankara, 2014.
- Üstündağ, Saim; İcra Hukukunun Esasları, İstanbul, 2004.
- Yıldırım, Mustafa Fadıl; Mirastan İvazsız Feragat Halinde Feragat Eden Mirasçının Alacaklılarının Feragatin İptalini İsteme Sorunu, GÜHFD, C. XVIII, 2014, Sa. 3-4.

